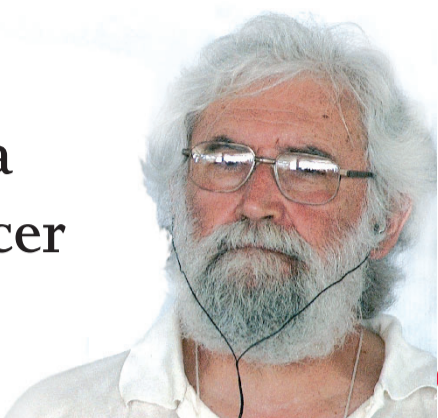

Una ètica de la Terra per al Tercer Mil·lenni

Ramon Alcoberro

FILÒSOF

LEONARDO BOFF

«L'ésser més amenaçat en la natura no és el panda de la Xina, són els pobres del món condemnats a morir abans d'hora.» Aquesta és una frase, sens dubte molt passional, que repeteix sovint Leonardo Boff en debats i conferències. Després d'anys i panys de batallar-se amb el cardenal Ratzinger, el religiós, que havia estat franciscà i ara viu en una mena de llimbs administratiu en el món eclesiàstic, va reorientar la seva reflexió des de 1991 cap a l'àmbit de la trobada entre fe religiosa i ecologia. Condemnat al silenci com a teòleg catòlic pel Vaticà des de 1985, avui la seva càtedra està a internet (servicoskoionia.org) i dedica els seus esforços a divulgar la Carta de la Terra en cursos arreu del món.

Des de la teologia de l'alliberament dels anys setanta, Boff ha evolucionat a una «ecologia de l'alliberament» que potser és una altra forma de ser franciscà per lliure. Avui, el llop de Sant Francesc és el neoliberalisme salvatge i ell ja no creu que sigui possible convertir-lo ni llimar-li les dents. Als darrers temps, Leonardo Boff està cercant una «ètica de la justa mesura» entre l'excés consumista del Nord i l'extrema pobresa del Sud que coneix prou bé. Això l'ha portat a una reconsideració dels mites femenins (de la mare de Déu cristiana a les deesses-mares) en una revaloració del paper femení de la fecunditat terrestre. En definitiva, recuperar la «convivialitat social» significa recuperar les experiències de gratuïtat i de comunitat interhumana que aporta l'antic concepte de «religió» com a relligament.

Dos conceptes ocupen actualment Boff: i els considera eixos bàsics i inseparables d'una ètica per al tercer mil·lenni: el de «cura» envers la natura i el de «convivialitat» com a regla de relació interhumana. Com els antics profetes, Boff creu que estem en una crisi mundial de caire terminal que demana una conversió del cor, que ara ha de ser de caire ecològic. No és que prediqui la fi del món, sinó la fi «d'aquest món» insostenible i inhumà. Crisi social i crisi ecològica són les dues cares de la mateixa situació de de-

cadència de l'humà, que s'expressa fonamentalment com a crisi de la sensibilitat i de la «mirada» dels humans. Estem en una crisi social i ecològica, però a Boff li agrada de recordar que en sànscrit el mot «kri» significa, pel que sembla, netejar i purificar. En la tradició del profetisme cristià, Boff creu que necessitem un moviment de purificació de la Terra i per a ell aquest és el paper de l'ecologisme. La crisi social exclou els pobres i la crisi ecològica, la porta a la destrucció dels ecosistemes i fa impossible la supervivència de la Terra.

Boff creu en una crisi purificadora que vindria de la mà de l'ecologia. Seria una crisi ecològica la que ens ensenyaria a viure altrament i a recuperar la justa mesura, en el sentit que la reclama també la Carta de la Terra. Un ecosistema és la millor manera d'entendre, a parer seu, la justa mesura i d'evitar l'excés (de consum, de destrucció de l'entorn) que ens fa impossible la recuperació de la relació convivial. Els grecs defensaven el *medén agan* [res en excés], els romans proposaven com a màxima vital el *ne quid nimis* [de res massa] i a Xina s'ensenyava el *wu-wei* i el *yin-yang* [harmonia perfecta]. D'aquesta saviesa antiga cal recollir-ne una lliçó per al nostre temps tecnocientífic, perquè sense la justa mesura el planeta no pot suportar l'excés de consum que ens mata. Boff considera que la recuperació ecològica i la recuperació espiritual del món van de bracet i formen part d'un mateix projecte, en què ell inclou la Carta de la Terra com una mena de suplement de la Declaració dels Drets Humans. Tenir cura dels altres i de la natura és per a Boff l'expressió actual del concepte cristià de salvació. Hom podrà dubtar si aquesta és una concepció massa mística de l'ecologia i de l'ètica, però l'esforç de la Carta de la Terra és el de crear un marc comú per a una ètica mundial que recull, sota un imperatiu ecològic, una nova teoria de la sensibilitat i, en el fons, una relectura de la sacralitat de la Vida.

la carta de la Terra

PREÀMBUL

Ens trobem davant d'un moment crític en la història de la Terra, un moment en el qual la humanitat ha d'escollir el seu futur. A mesura que el món es fa més interdependent i fràgil, el futur presenta alhora grans riscos i grans promeses. Per continuar avançant hem de reconèixer que, enmig d'una magnífica diversitat de cultures i formes de vida, som una sola família humana i una sola comunitat de la Terra amb un destí comú. Hem d'unir-nos per crear una societat global sostenible basada en el respecte a la natura, els drets humans universals, la justícia econòmica i la cultura de la pau. Amb aquest objectiu, és imperatiu que nosaltres, els pobles de la terra, declarem la nostra responsabilitat els uns vers els altres, vers la gran comunitat de vida i vers les generacions futures.

LA TERRA, LA NOSTRA LLAR

La humanitat és part d'un immens univers en evolució. La terra, la nos-

tra llar, és plena d'una singular comunitat de vida. Les forces de la natura fan de l'existència una aventura exigent i incerta, però la Terra ha proveït les condicions essencials per a l'evolució de la vida. La capacitat de recuperació de la comunitat de vida i el benestar de la humanitat depenen de la preservació d'una biosfera saludable amb tots els seus sistemes ecològics, una rica varietat en plantes i animals, terres fèrtils, aigües pures i aire net. El medi ambient global, amb els seus recursos finits, és una preocupació comuna a tots els pobles. La protecció de la vitalitat, la diversitat i la bellesa de la terra és un deure sagrat.

LA SITUACIÓ GLOBAL

Els models dominants de producció i consum estan causant la devastació ambiental, l'esgotament dels recursos i una extinció massiva de les espècies. S'estan destruint les comunitats. Els beneficis del desenvolupament no es comparteixen equitativament i la distància entre rics i po-

bres creix constantment. La injustícia, la pobresa, la ignorància i els conflictes violents s'estenen arreu del món i són causa de grans patiments. Un augment de la població humana sense precedents ha sobrecarregat els sistemes ecològics i socials. Els fonaments de la seguretat global estan amenaçats. Aquestes tendències són perilloses, però no inevitables.

ELS REPTES FUTURS

L'elecció és nostra: crear una societat de cooperació per tenir cura de la terra i els uns dels altres o arriscar-nos a destruir-nos nosaltres mateixos i la diversitat de vida. Els nostres valors, institucions i estils de vida necessiten canvis fonamentals. Hem d'adonar-nos que, una vegada satisfetes les necessitats bàsiques, el desenvolupament humà significa primordialment ser més, no tenir més. Disposem del coneixement i de la tecnologia per proveir tothom i per reduir els impactes sobre el medi ambient. L'emergència d'una

